

บทที่ 1

สิ่งพิมพ์ต้องห้ามกับสังคมไทย

ที่มาของปัญหา

ก่อนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์การศึกษาถูกจำกัดอยู่ในวงแคบเพียงแค่วัดและวังกับคนบางกลุ่มบางฐานะ ความรู้ต่าง ๆ จะถูกจารึกไว้ในสมุดไทย* ความรู้ที่เผยแพร่สู่กุลบุตรกุลธิดาของคนไทยในสมัยนั้น มักจะเน้นหนักทางด้านอักษรศาสตร์ ในการสอนมุ่งให้จำเป็นสำคัญ บรรพบุรุษของเราแต่ก่อนมามักจะมีความทรงจำดีเป็นพิเศษ แต่ความคิดริเริ่มใหม่ ๆ แปรก ๆ ไม่ค่อยมี (เสื่อก้อน คู่ภักโศภณ 2500:305)

ในปี พ.ศ. 2378 ซึ่งเป็นปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มีขียนนารีชาวอเมริกันชื่อ แดน บีช บรัดเลย์ (Dan Beach Bradley) ได้นำแท่นพิมพ์ภาษาไทยเข้ามา เพื่อพิมพ์เผยแพร่คำสอนทางศาสนา เป็นสำคัญ ผลพลอยได้คือ ประเทศไทยเริ่มมีหนังสือพิมพ์เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกชื่อ บางกอกเรคอร์ดเดอร์ (Bangkok Recorder) ของหมอบรัดเลย์ หลังจากนั้นเป็นต้นมากิจการพิมพ์ก็เฟื่องฟูขึ้นอย่างรวดเร็ว มีหนังสือพิมพ์ที่ดำเนินการโดยราชวงศ์และเอกชน ตลอดจนหนังสือเล่มต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวอันถือเป็นยุคของความเปลี่ยนแปลงและหัวเลี้ยวหัวต่อของความเคลื่อนไหวในเรื่องความคิดใหม่ ๆ อย่างมาก (นิพนธ์ อินสิน 2521:4) ได้มีสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายทั้งทางด้านวรรณคดี การเมือง คณิตศาสตร์ ดาราศาสตร์ ฯลฯ ความคิดของคนไทยกว้างขวางขึ้นไม่เน้นหนัก เฉพาะด้านอักษรศาสตร์อย่างแต่ก่อน อีกทั้งพระองค์ยังสนับสนุนในด้านการศึกษาโดยการจัดตั้งโรงเรียนอย่างเป็นระบบ มีการส่งคนไปศึกษาวิชาการในประเทศทางยุโรปโดยทุนเล่าเรียนหลวง ชาวตะวันตกเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก สิ่งเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ซึ่งกันและกันเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้

* สมุดไทย คือ สมุดข่อย สมุดดำ ที่ได้คัดลอกสืบทอดกันมา สมุดไทยนี้หายาก และมีราคาแพงมาก

คนไทย เริ่มต้นตัวในเรื่องของ เสรีภาพ และมีความปรารถนาที่จะแสดงความคิดเห็นให้ปรากฏต่อสาธารณชนโดยผ่านสื่อมวลชนหลายแขนง เช่น หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

ในสมัยรัชกาลที่ 6 เสรีภาพทางด้านความคิด การอ่าน การเขียนของประชาชนยิ่งมีมากขึ้น มีหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ รายทศ รายบักซ์ รายเดือน ทั้งภาษาไทย สั้น และอังกฤษ รวมถึง 133 ฉบับ (พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม 2520:11) ซึ่งก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์กันทางหน้าหนังสือพิมพ์มากขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นของการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย ทั้ง ๆ ที่มีพระราชกำหนดลักษณะหมิ่นประมาท ร.ศ. 118 ใช้บังคับอยู่แล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีการใช้เสรีภาพกันเกินขอบเขตไม่ละเว้นแม้องค์พระประมุข รัฐบาลในสมัยนั้นจึงได้ประกาศใช้ "พระราชบัญญัติว่าด้วยสมุด เอกสาร และหนังสือพิมพ์ พุทธศักราช 2465" ขึ้นควบคุมการใช้เสรีภาพของประชาชนในด้านการแสดงความคิดเห็น เป็นครั้งแรก (ราชกิจจานุเบกษา 2465:564)

ในสมัยรัชกาลที่ 7 การแสดงความคิดเห็นของคนไทยเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องการเรียกร้องให้รัฐบาลจัดตั้งรัฐสภาตามความต้องการของประชาชน ในที่สุดรัฐบาลได้ประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยสมุด เอกสาร และหนังสือพิมพ์ พุทธศักราช 2465 และประกาศใช้ "พระราชบัญญัติว่าด้วยสมุด เอกสาร และหนังสือพิมพ์ พุทธศักราช 2470" ขึ้นแทน (ราชกิจจานุเบกษา 2470:148 - 149) เพื่อจำกัดขอบเขตของการแสดงความคิดเห็นให้เข้มงวดกวดขันมากขึ้น

หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 คณะราษฎรหวาดระแวงว่าฝ่ายนิยมกษัตริย์จะตั้งอำนาจกลับคืน อีกทั้งยังหวุ่นเกรงการแทรกแซงจากต่างประเทศซึ่งเกิดการปฏิวัติกันทั่วไป เช่น การปฏิวัติของประเทศจีนในปี ค.ศ. 1911 และรัสเซียในปี ค.ศ. 1917 เพราะปรากฏว่ามหาอำนาจมักแทรกแซงกิจการภายในประเทศอื่น โดยอ้างเหตุผลว่าต้องการรักษาผลประโยชน์ของประเทศตน ความวิตกของคณะราษฎรนี้ทำให้รัฐบาลเข้าควบคุมกิจการพิมพ์ต่าง ๆ มากขึ้น โดยการประกาศใช้ "พระราชบัญญัติว่าด้วยสมุด เอกสาร และหนังสือพิมพ์ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2475" (ราชกิจจานุเบกษา 2475:401)

เมื่อพระยามโนปกรณนิติธาดาขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีได้เกิดการขัดแย้งกับคณะราษฎรคนอื่น ๆ เพราะฝ่ายหัวก้าวหน้าเห็นว่าพระยามโนปกรณนิติธาดาเป็นฝ่ายนิยมกษัตริย์ ความขัดแย้งยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น เมื่อหลวงประดิษฐมนูธรรม เล่นอ ค่ำโครง เศรษฐกิจแก่รัฐสภา

ซึ่งฝ่ายหัว เก่าที่นิยมกษัตริย์เห็นว่า เป็นโครงการแบบคอมมิวนิสต์ และได้กล่าวโจมตีเค้าโครงดังกล่าวอย่างรุนแรง หลวงประดิษฐมนูธรรมต้องเดินทางออกนอกประเทศ พระยามโนปกรณนิติธาดาสั่งปิดสภาและงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตราโดยพลการ เป็นเหตุให้พระยาพหลพลพยุหเสนา พระยาทรงสุรเดช พระยาฤทธิอัคเนย์ และพระประคำล้นพิทยายุทธลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรี เหตุการณ์เหล่านี้ก่อให้เกิดความระส่ำระสายโดยทั่วไป ในวันที่ 20 มิถุนายน 2476 พระยาพหลพลพยุหเสนาได้ยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลพระยามโนปกรณนิติธาดา และในเดือนกันยายน 2476 รัฐบาลได้ประกาศใช้ "พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช 2476" (เสถียร ลายลักษณ์ บุญเรือง นาคินพคุณ บุญธรรม ศิริฤทธิ์ และ สาราญ เกตวรรัตน์ 2477:835-849) รวมทั้ง "พระราชบัญญัติว่าด้วยคอมมิวนิสต์ พุทธศักราช 2476" (ราชกิจจานุเบกษา 2476:10) ทำให้ลัทธิเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ยิ่งถูกรีดรอนมากยิ่งขึ้น

ในระยะเวลาที่หลวงพิบูลสงครามขึ้นครองอำนาจบริหารราชการแผ่นดินอยู่ในลักษณะเผด็จการ เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลหลวงพิบูลสงครามถือโอกาสเข้าควบคุมสิ่งพิมพ์โดยได้ประกาศใช้ "พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช 2484" ขึ้นใหม่ (ราชกิจจานุเบกษา 2484:1228) และได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกในปี พ.ศ. 2485 ซึ่งทำให้หลวงพิบูลสงครามผู้บัญชาการทหารสูงสุดมีอำนาจในเรื่องสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ อย่างเต็มที่ การควบคุมสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลนี้จึงเป็นไปอย่างเข้มงวดกวดขัน ประชาชนขาดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น จัดได้ว่าเป็นยุคมืดทางปัญญาคนหนึ่ง ซึ่งก็เช่นเดียวกับสมัยนายธาดินทาร์ กรีวิเยอร์ เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลได้ใช้คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 42 และ 43 เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช 2484 อีกด้วย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เราจะเห็นได้ว่าสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับสภาพความเป็นไปทางสังคม เมื่อใดก็ตามที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งพิมพ์ที่เกิดขึ้นในระบอบนั้นมักจะได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงนั้นด้วย ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้มีอำนาจต่างมองเห็นอิทธิพลของสิ่งพิมพ์ที่จะมีต่อความคิดของประชาชนคนอ่าน ในระบอบการปกครองแบบสังคมนิยมลัทธิราชย์ ประชาชนไม่มีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเต็มที่ เพราะรูปแบบการปกครองเป็นข้อจำกัดสิทธิเสรีภาพในด้นนี้อยู่ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับพระมหากษัตริย์ที่ครองราชย์ในขณะนั้นด้วยว่าทรงมีความเป็นนักประชาธิปไตยแค่ไหน เพียงใด ดังเช่นในสมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 ทั้งสองพระองค์ต่างแสดงความมีน้ำพระทัยกว้างขวาง เปิดโอกาสให้ประชาชน

ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ แต่จากการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่เช่นนี้ ทำให้มีการใช้เสรีภาพจนเกินขอบเขต พระราชบัญญัติการพิมพ์จึงถูกนำออกมาใช้เพื่อจำกัดขอบเขตในการเล่นความคิดเห็น และแม้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย พระราชบัญญัติการพิมพ์ก็ยังมีบทบาทอยู่ตลอดมา รัฐบาลปัจจุบันยังคงใช้พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช 2484 พร้อมด้วยกฎและประกาศกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติดังกล่าวกับประกาศของคณะปฏิวัติและคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินที่เกี่ยวข้องควบคุมสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ อยู่* ดังนั้นการศึกษาสิ่งพิมพ์ต้องห้ามกับสังคมไทยจึงน่าจะเป็นการเปิดเผยเจตนารมณ์ของรัฐ หรือทัศนคติของประชาชนจำนวนหนึ่งที่มีต่อสังคมไทยได้ในอีกรูปแบบหนึ่ง

ในการวิจัย ผู้วิจัยจะศึกษาสิ่งพิมพ์ต้องห้ามกับสังคมไทยในลักษณะของภาพรวมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2523 และจะวิเคราะห์สิ่งพิมพ์ต้องห้ามเฉพาะช่วงปี พ.ศ. 2520-2523 โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2520 ซึ่งมีนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี

กรอบแนวคิด

เบอร์เจอร์ (Berger) และลัคมันน์ (Luckmann) มีความเห็นว่าสังคมถูกสร้างขึ้นโดยกลุ่มคน และกลุ่มคนเหล่านั้นก็ถูกสร้างขึ้นโดยสังคม (Wolff 1981:19) จากคำกล่าวนี้ทำให้สามารถเข้าใจได้ว่าทั้งสังคมและประชาชนต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ไม่มีฝ่ายใดจะสามารถปฏิเสธอิทธิพลของอีกฝ่ายหนึ่งได้ ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในเรื่องของการสร้างสรรค์ศิลปวรรณกรรมจึงเป็นเรื่องของเสรีภาพ นักเขียนมีเสรีภาพหรือไม่เมื่อนักเขียนอยู่ในสังคม และถูกสร้างขึ้นโดยสังคมเช่นเดียวกับสมาชิกอื่น ๆ

โดยทั่วไปแล้ว เราปฏิเสธอิทธิพลของสังคมไม่ได้ ความรู้สึกของมนุษย์ไม่ได้กำหนดสภาพความเป็นอยู่ของเขา ตรงกันข้ามสภาพความเป็นอยู่ทางสังคมนั้นเป็นตัวกำหนดความรู้สึกของมนุษย์ (มนตรี กรรณกุล 2521:63) การกระทำของมนุษย์ไม่ใช่เรื่องของความมีเสรีภาพ เพียงแต่มนุษย์คิดว่าตัวเองมีเสรีภาพในการกระทำเท่านั้น (Wolff 1981:21) วูล์ฟได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องของเสรีภาพไว้ ดังนี้

* ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ข., หน้า 176

1. การกระทำของมนุษย์ได้ถูกกำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว
2. การกระทำบางอย่างไม่มีเสรีภาพเพราะเป็นเรื่องของสัญชาตญาณ
3. การกระทำบางอย่างไม่มีเสรีภาพเพราะมันแสดงออกมาโดยการถูกบีบบังคับ หรือเป็นผลมาจากการข่มขู่โดยเจือปนภายนอก ซึ่งมาจากมนุษย์ด้วยกันเอง
4. การกระทำบางอย่างไม่มีเสรีภาพเพราะทำไปตามความเคยชินโดยมิได้เลือก หรือทำไปเพราะได้รับการคาดหวังจากนายจ้าง หมู่คณะ เพื่อน ฯลฯ

เมื่อพิจารณาจากความคิดของวูล์ฟ เราจะพบว่ามนุษย์ไม่มีเสรีภาพในการกระทำสิ่งใด ๆ เลย แม้ในเรื่องของการสร้างสรรค์ศิลปวรรณกรรมซึ่งถือว่าเป็นเรื่องของอารมณ์ และจินตนาการส่วนตัว แต่อารมณ์และจินตนาการส่วนตัวก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างลอย ๆ โดยปราศจากอิทธิพลภายนอก ดังนั้น อารมณ์และจินตนาการส่วนตัวจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้รับประสบการณ์ทางวัตถุเท่านั้น

นักเขียนคือบุคคลที่อยู่ในสังคม สภาพของสังคมจึงย่อมมีผลต่อความนึกคิดของนักเขียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากโครงสร้างทั้งสามอันประกอบด้วย

1. โครงสร้างทางวัตถุ (Material Structure)
2. โครงสร้างทางสังคม (Social Structure)
3. โครงสร้างทางอุดมการณ์ (Ideological Structure)

โครงสร้างทั้งสามล้วนแต่มีอิทธิพลต่อนักเขียน ทำให้นักเขียนขาดเสรีภาพในการสร้างสรรค์ศิลปวรรณกรรม ซึ่งแม้นักเขียนจะคิดว่าตนเองมีเสรีภาพก็เป็นเพียงเสรีภาพที่จะเลือกแสดงได้อย่างเหมาะสม อยู่ในขอบเขตที่ถูกกำหนดไว้แล้วจากโครงสร้างทั้งสาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากโครงสร้างทางสังคม อันประกอบด้วย

1. สถาบันครอบครัว
2. สถาบันการศึกษา
3. สถาบันเศรษฐกิจ
4. สถาบันศาสนา
5. สถาบันนันทนาการ

6. สถาบันการเมืองการปกครอง

ฯลฯ

จากโครงสร้างทางสังคมที่กล่าวแล้ว เราจะพบว่าสถาบันการเมืองการปกครอง มีบทบาทต่อนักเขียนมากที่สุด แม้จะเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่านักเขียนเป็นปัญญาชน (Intellectuals) กลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญในสังคม เพราะมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ (Williams 1981:214) แต่ปัญญาชนกลุ่มนี้ก็ไม่สามารถหลุดพ้น จากเงื่อนไขทางสังคมได้ วรรณกรรมทุกชิ้นทุก เรื่อง เป็นงานที่อยู่ใต้อิทธิพลของเงื่อนไขและ ปัจจัยต่าง ๆ ของสังคม เนื้อหาและรูปแบบของวรรณกรรมถูกกำหนดด้วยเงื่อนไขและปัจจัย ของสังคม เงื่อนไขและปัจจัยของสังคมซึ่งมีส่วนร่วมในการกำหนด เนื้อหาและรูปแบบของวรรณกรรม ที่มีความสำคัญมากประการหนึ่งก็คือ เงื่อนไขและปัจจัยทางการเมือง เพราะการเมืองได้ ครอบคลุมชีวิตมนุษย์ในทุกลักษณะ เนื้อหาของวรรณกรรมจึง เป็น เรื่องที่ตีแผ่เรื่องของการเมือง ด้วย (นิพนธ์ อินสิน 2521 :ค)

ด้วยเหตุที่ภริยาคณะคนเดี่ยวก็เปรียบ เหมือนคนสามคน คือนอกจากเป็นนักประพันธ์ ช่างแต่งหนังสือแล้วยัง เป็นหน่วยหนึ่งของคนรุ่นนั้นสมัยนั้น และเป็นพลเมืองอีกด้วย (วิทย์ คิวะครยานนท์ 2519:141) นักเขียนจึงไม่สามารถปฏิเสธสิ่งที่พบเห็นในสังคมได้ ปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับนักเขียนคือ นักเขียนมีความพอใจในสภาพที่เป็นอยู่ของสังคมมากน้อย เพียงใด และนักเขียนมีความจริงใจที่จะ เล่นอเนกความคิดตามที่ตัวเองรู้สึกหรือไม่

จากการศึกษางานวรรณกรรมในสมัยกรุงสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยาตอนต้น เช่น งานศิลาจารึก งานเตภูมิกถา หรืองานอย่างโองการแข่งน้ำ เราจะพบว่างานเหล่านี้มีลักษณะ ที่เื้อต่ออุดมการณ์ทางการเมืองแบบที่ชนชั้นปกครองต้องการ คือต้องการให้ประชาชนมีความ ยึดมั่นในเรื่องของศาสนา เชื้อใน เรื่องบาปบุญคุณโทษ เพื่อจะไม่ต้องคิดถึง การเปลี่ยนแปลงสภาพ ความเป็นอยู่ของตนเอง อาจกล่าวได้ว่านักเขียนในยุคก่อนมีความพอใจในสภาพที่เป็นอยู่ของ สังคมมากพอสมควร แต่เมื่อล่วงมาถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์โดย เฉพาะอย่างยิ่ง ในสมัยพระบาท- สมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว ซึ่งแม้จะทรงเป็นกษัตริย์ในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ก็ตาม แต่พระองค์ก็มีความเป็นประชาธิปไตย เช่น กรณีของการเลิกทาส การออกหนังสือพิมพ์แสดงความ คิดเห็นต่าง ๆ ฯลฯ ทำให้มีนักคิดนักเขียนเกิดขึ้นมากมาย และในรัชกาลนี้เองที่นักเขียนคนหนึ่ง ได้แสดงความเห็นที่ถือ เป็นการขัดต่ออุดมการณ์ของรัฐอย่างเปิดเผย นักเขียนผู้นี้คือ

นายทิม ลูชยางค์ (หลวงพิณพงศ์ภักดี) ผู้แต่งนิราศหนองคาย

ในนิราศเรื่องนี้มีผู้แต่งได้เขียนโจมตีสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ผลที่ได้รับก็คือวรรณกรรมชิ้นนี้ถูกสั่งเผา ผู้แต่งถูกลงพระอาญาจำคุก ซึ่งปรากฏการณ์ทางวรรณกรรมเช่นนี้มิใช่จะเกิดขึ้นในประเทศไทยเท่านั้น ในต่างประเทศก็สามารถพบได้โดยทั่วไป เช่น แม็กซิม กอร์กี้ (Maxim Gorky 1868 - 1936) และอเล็กซานเดอร์ โชลเชนิทซิน กวีรางวัลโนเบลก็ถูกขับออกจากรัสเซียเนื่องจากการเขียนหนังสือต่อต้านและวิจารณ์ระบบเผด็จการแบบรัสเซียของลัทธิบอลเชวิคโดยการเขียนหนังสือชื่อ "วันหนึ่งในชีวิตของอิวาน เตนิโชวิชส์" และเปิดโปงค่ายกักกันทางความคิดชื่อ "กุลาค อากิเพลลาโก" (มนตรี กระพุ่มมัลย์ 2521:196)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของเงื่อนไขทางสังคมที่มีต่อการเสนอแนวความคิดของนักเขียน หากวรรณกรรมชิ้นใดมีเนื้อหา ลุดประสังค์ หรือทศณะ (ทั้งทางตรงและทางอ้อม) เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมระบบสังคม ระบบวัฒนธรรม และระบบการเมือง ในขณะนั้นให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคง วรรณกรรมชิ้นนั้นจะมีบทบาทในการส่งเสริมเจตนารมณ์ของรัฐ และจะได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง แต่ในทางตรงกันข้ามหากการนำเสนอของนักเขียนมีเนื้อหา ลุดประสังค์ หรือทศณะที่คัดค้านหรือต่อต้านระบบวัฒนธรรม ระบบสังคม หรือระบบการเมือง โดยมีลุดประสังค์ที่ต้องการจะแก้ไข ดัดแปลง เปลี่ยนแปลงหรือล้มเลิกระบบวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ การเมือง สภาพการณ์ที่ตนหรือกลุ่มคนจำนวนหนึ่งไม่เห็นด้วย วรรณกรรมประเภทนี้จะไม่ได้รับการยอมรับ เพราะถือว่าไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐ (โดยที่อาจละสะท้อนภูมิปัญญาระดับสูงหรือทศณะของประชาชน) วรรณกรรมหรือผลงานนั้นจะเป็นสิ่งต้องห้าม

อาจสรุปกรอบแนวคิดที่จะใช้ในการศึกษาได้ คือ

เมื่อการนำเสนอของนักเขียนไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐ ผลงานนั้นก็เป็นสิ่งต้องห้าม

ดังนั้นจึงพบว่า เสรีภาพของนักเขียนจะต้องอยู่ในขอบเขตและเงื่อนไขทางสังคม ซึ่งแม้นักเขียนจะถูกถือว่าเป็นปัญญาชนแต่การนำเสนอของนักเขียนก็มีเงื่อนไขของสังคมกำหนดอยู่ และหากเมื่อใดที่การนำเสนอของนักเขียนไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐผลงานนั้นจะเป็นสิ่งต้องห้าม

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. ศึกษาลักษณะของสิ่งพิมพ์ต้องห้ามทางการเมืองในสังคมไทยระหว่างปี พ.ศ. 2520-2523 โดยจำแนกตามเนื้อหาและเหตุผลที่ห้าม
2. วิเคราะห์สิ่งพิมพ์ต้องห้ามระหว่างปี พ.ศ. 2520-2523 จำนวน 21 ชิ้น คือ
 - 2.1 ชิวทัศน์เยาวชน
 - 2.2 พันคดีชีวิตที่ก้าวหน้าและธาตุแท้ของชนชั้นในสังคม
 - 2.3 หลักสัทธาิ เสนอเกี่ยวกับการต่อสู้ด้วยอาวุธ
 - 2.4 ว่าด้วยปัญหาที่ดินและอำนาจของประธาน เหมา เจ๋อตง
 - 2.5 สงครามอุโมงค์
 - 2.6 จงร่วมกันสร้างสรรค์ "สังคมนิยม"
 - 2.7 ว่าด้วยรากฐานทางสังคมของกลุ่มหินเปียวที่ค้ำพระยศ
 - 2.8 คอมมิวนิสต์ปักข้าย : ไรค์ไรค์เตียงล่า
 - 2.9 ความเรียงว่าด้วยคำสนา
 - 2.10 ถัง เหล่ย เวียดนาม
 - 2.11 ปัญหาและแนวทางการต่อสู้ของผู้หญิง
 - 2.12 วัฒนาการความคิดสังคมนิยม
 - 2.13 มารักข้จิตใจจะพิสูจน์อะไรอย่างไร
 - 2.14 ก่อนไปสู่ภูเขา
 - 2.15 คำประกาศของความรุ้สึกใหม่
 - 2.16 ความเป็นเอกราชของชาติกับปัญหาสามจังหวัดภาคใต้
 - 2.17 กบฏ ร.ศ. 130
 - 2.18 โฉมหน้าคักตินาไทย
 - 2.19 วิเคราะห์วรรณกรรมแนวประชาธิปไตย
 - 2.20 ใครสร้างใครทำ
 - 2.21 รวม เรื่องสั้นปฏิวัติของสาธารณรัฐประชาธิปไตย
3. พิจารณาความสัมพันธ์ของสิ่งพิมพ์ต้องห้ามทางการเมืองระหว่างปี พ.ศ. 2520-2523 กับสภาพทางการเมืองและสังคมไทย

ข้อสมมติฐานในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดของเจเน็ต วูลฟ์ (Janet Wolff) และเรย์มอนด์ วิลเลียมส์ (Raymond Williams) ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการวิจัยโดยยึดหลักแนวคิดดังนี้คือ

เมื่อการนำเสนอของนักเขียนไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐ ผลงานนั้นก็เป็นสิ่งต้องห้าม

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้จะศึกษา เฉพาะสิ่งพิมพ์ต้องห้ามที่ระบุในหนังสือราชกิจจานุเบกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 ถึง พ.ศ. 2523 โดยจะศึกษาครอบคลุมระหว่างปี พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2523 เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย

นอกเหนือจากนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษา เฉพาะสิ่งพิมพ์ต้องห้ามที่มีเนื้อหาทางด้านการเมือง โดยจะไม่ศึกษาถึงสิ่งพิมพ์ต้องห้ามที่มีเนื้อหาทางด้านศาสนาและพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นไปได้ว่าสิ่งพิมพ์ทั้ง 2 ลักษณะนี้สามารถมีอิทธิพลต่อความเป็นไปของสังคมและการเมืองได้เช่นเดียวกับสิ่งพิมพ์ต้องห้ามที่มีเนื้อหาทางด้านการเมือง แต่เพราะสิ่งพิมพ์ทั้ง 2 ลักษณะนี้มีจำนวนน้อยกว่า เนื่องจากข้อกำหนดของกฎหมาย จารีตประเพณีที่มีอยู่ ทำให้การแสดงความคิดเห็นในเรื่องเหล่านี้มีไม่มากนัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงจะศึกษา เฉพาะสิ่งพิมพ์ต้องห้ามทางการเมือง ที่จะมีอิทธิพลต่อสังคมไทยชัดเจนกว่าสิ่งพิมพ์ต้องห้ามทั้ง 2 ลักษณะดังกล่าว

วิธีการดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมทั้งการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยแบบพรรณวิเคราะห์ (Analytical) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาสิ่งพิมพ์ต้องห้ามที่ปรากฏในหนังสือราชกิจจานุเบกษา
2. ศึกษาสภาพทางการเมืองและสังคมไทยระหว่างปี พ.ศ. 2520-2523
3. ศึกษาวิเคราะห์สิ่งพิมพ์ต้องห้าม จำนวน 21 ชิ้น ระหว่างปี พ.ศ. 2520-2523
4. ศึกษาความสัมพันธ์ของสิ่งพิมพ์ต้องห้ามทางการเมืองกับสภาพสังคมไทยระหว่างปี พ.ศ. 2520-2523

ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากสิ่งพิมพ์ต้องห้ามเป็นสิ่งพิมพ์ที่หาได้ยาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำสิ่งพิมพ์ต้องห้าม

ทางการเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2520-2523 เท่าที่สามารถหาได้มาลงมือสำรวจและได้แบ่งประเภทของเนื้อหาออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. มีเนื้อหาสนับสนุนหรือเผยแพร่ความคิดแบบสังคมนิยม
2. มีเนื้อหาโจมตีรัฐบาลทั้งด้านนโยบายและการปฏิบัติ
3. ให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในการก่อการกบฏครั้งแรก
4. โจมตีประเทศสหรัฐอเมริกา

จากเนื้อหาทั้ง 4 ลักษณะ ผู้วิจัยได้นำสิ่งพิมพ์ลักษณะที่ 1 มาศึกษาจำนวน 11 ชิ้น เนื่องจากสามารถหาได้เป็นจำนวนมาก สิ่งพิมพ์ลักษณะที่ 2 และ 4 นำมาศึกษาจำนวน 9 ชิ้น ส่วนสิ่งพิมพ์ลักษณะที่ 3 นำมาศึกษาเพียง 1 ชิ้น เนื่องจากเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ต้องห้ามลักษณะนี้มีปรากฏเพียง เล่มเดียว

ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า สิ่งพิมพ์มีอิทธิพลต่อความคิดของคนในสังคม การศึกษาสิ่งพิมพ์ต้องห้ามสิ่งน่าจะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงลักษณะของสิ่งพิมพ์ต้องห้าม และอิทธิพลของสังคมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ อันจะเป็นการเน้นให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งพิมพ์กับสภาพทางสังคมได้มากขึ้น

ประโยชน์ที่น่าจะเกิดกับผู้ผลิตสิ่งพิมพ์ก็คือ สามารถทบทวนทำความเข้าใจกับบทบาทและสถานการณ์ของตนเอง ตลอดจนแนวทางที่น่าจะเป็นไปในอนาคต เพื่อปรับปรุงวิธีการเสนอแนวความคิดที่จะสามารถก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม และขณะเดียวกันก็สามารถที่จะตีพิมพ์เผยแพร่แนวความคิดนั้นไปสู่ผู้อ่านในวงกว้างได้

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. องค์ประกอบของสิ่งพิมพ์ต้องห้ามที่จะนำมาวิเคราะห์ คือ
 - 1.1 เนื้อหาหรือแนวความคิด
 - 1.2 เหตุผลที่เป็นสิ่งพิมพ์ต้องห้าม
2. สภาพทางสังคมของไทยแต่ละสมัย จะศึกษา โดยดูจากนโยบายของรัฐบาลรวมทั้งสภาพทางการ เมืองที่ปรากฏในแต่ละสมัยนั้น